

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน*

A MODEL DEVELOPMENT INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL LEADERS A TURNING ERA

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์¹

Sutum Tummatasananon¹

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น¹

Sripathum University, Khon Kaen Campus¹

Email : Sutum011728@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร 98 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เลือกแบบเจาะจง 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมเป็นผู้บริหาร 20 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 แบบสัมภาษณ์ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามความเหมาะสม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 5 ส่วน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ; ภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำการเรียนการสอน

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) Study the current conditions, desired conditions and needs of instructional leadership of school leaders a turning era. sample group 98 school administrators, by stratified random sampling. the group of informants in study the guidelines for creating a model 9 experts, by purposive sampling. 2) Set a model leadership of school leaders a turning era, the informant group in focus group of 9 experts, and the Group of informants in the suitability assessment 30 School administrators, by purposive sampling. tools used in data collection including, the current condition questionnaire has a reliability value of 0.88. the desired condition questionnaire has a reliability value of 0.89., interview form, Focus Group Discussion issue and suitability questionnaire. and satisfaction questionnaire. statistics used in data analysis are percentage. average and standard deviation and priority needs index.

The results were as follows: 1) Current condition at medium level, desirable condition at the highest level, and the number one need defining the school's mission. 2) A model development instructional leadership of school leaders a turning era, consists of 5 parts: part 1 principles and objectives, part 2 procedure, part 3 development guidelines, part 4 assessment guidelines, and part 5 success conditions. assessment results on appropriate at the highest level.

Keywords : A model; Leadership; Instructional leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคพลิกผันเป็นการบริหารในยุคแห่งนวัตกรรมซึ่งเป็นการนำความรู้ทักษะและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครูและบุคลากรมาผสมผสานกับความสามารถทางด้านการบริหารจัดการอย่างมีกลยุทธ์อย่างมีกลยุทธ์ของผู้บริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ช่วยบริหารการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็วและรุนแรงส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคมรวมทั้งการจัดการศึกษาให้ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ มีความสำคัญส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร การคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ หรือรูปแบบการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จขององค์กร (จิตติมา วรณศรี, 2564)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์กร การบริหารสถานศึกษาจะ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือผู้บริหาร ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีผู้นำ และภาวะผู้นำ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตลอดจนศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อใช้สำหรับการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และใน

ระดับผู้นำเพื่อให้ผู้นำมีคุณลักษณะอันสอดคล้องกับโลกยุคใหม่หรือยุคโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 นี้ ผู้นำจึงต้องมีบทบาทหน้าที่ที่อิทธิพลเหนือบุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม สามารถโน้มน้าวจิตใจหรือชักนำให้บุคคลในกลุ่มร่วมกิจกรรมให้สำเร็จตามเป้าหมายได้สามารถอาศัยความสัมพันธ์ใช้ความสัมพันธ์เรียกผู้อื่นให้มาทำงานแทน เขาจำเป็นต้องใช้ความประพจน์และนิสัยของเขามากระทบต่อการกระทำและความคิดของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557)

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการดำเนินงานขององค์การ (Lvancevich and Matteson, 2002) โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเป็นแนวทางต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำของคณะครู มีบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) ด้วยการพัฒนาครู หลักสำคัญต้องทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน เพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนานักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในอนาคต (วิจารณ์ พานิช, 2556)

ภาวะผู้นำการเรียนการสอน เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางการศึกษา พร้อมทั้งเป็นผู้นำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยอาศัยการทำงานร่วมกับครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (วรรณิ ไชยธีรานุรักษ์, 2560) โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ภาวะผู้นำการเรียนการสอนประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน สื่อสารเป้าหมายให้ครูและบุคลากรเข้าใจตรงกัน 2) การบริหารจัดการการเรียนการสอน เป็นการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน และ 3) การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ เป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจให้ครูและนักเรียน และสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากแนวคิดและหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดอย่างมีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูล/สารสนเทศสำหรับผู้อำนวยการ นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน

3.2 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 130 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 98 คน ในปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางของเครจซีและมอร์แกนและเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ที่เป็นนักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้อำนวยการ 3 คน ที่มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านการเรียนการสอนยุคพลิกผันโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมี ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.59-0.87 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.61-0.91 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) และ 2) แบบสัมภาษณ์ มีความตรงเชิงโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบ ระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปประเด็นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ผู้วิจัยกร่างเองจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ด้วยการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา กลุ่มที่ 3 ผู้อำนวยการ ที่มีวุฒิการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา หรือการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการ ปี

การศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ประเด็นการสนทนากลุ่ม มีองค์ประกอบตามโครงสร้างของรูปแบบ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80 – 1.00 และ 2) แบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงโครงสร้าง ระหว่าง 0.80 – 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำ การเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวมรายด้าน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI (I-D) D	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับการดำเนินงาน		
1. การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน	3.33	0.53	ปานกลาง	4.61	0.50	มากที่สุด	0.384	1
2. การบริหารการจัดการเรียนการสอน	3.45	0.52	ปานกลาง	4.58	0.51	มากที่สุด	0.328	2
3. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน	3.47	0.51	ปานกลาง	4.56	0.52	มากที่สุด	0.314	3
โดยรวม	3.42	0.52	ปานกลาง	4.58	0.51	มากที่สุด	0.341	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.52) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.51) ลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.384$) ลำดับที่ 2 การบริหารการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.328$) และลำดับที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.314$) ตามลำดับ

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน

รายการ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
1. หลักการและวัตถุประสงค์	4.70	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม
2. วิธีดำเนินการ	4.60	0.53	มากที่สุด	เหมาะสม
3. แนวทางการพัฒนา	4.60	0.53	มากที่สุด	เหมาะสม
4. แนวทางการประเมิน	4.65	0.51	มากที่สุด	เหมาะสม
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.65	0.51	มากที่สุด	เหมาะสม
โดยรวม	4.64	0.52	มากที่สุด	เหมาะสม

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.52) พิจารณารายพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกส่วน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.50) ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.52) รองลงมา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.51) รองลงมา ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ และส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ ถือว่ามีความเหมาะสม

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน อภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน นำมากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เห็นได้จากค่าเฉลี่ยของการดำเนินการยังอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารมีความสำคัญที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคพลิกผันให้ประสบความสำเร็จผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง ดังที่ วิโรจน์ สารรัตนะ (2557) ได้นำเสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์กร การบริหารสถานศึกษาจะ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือผู้บริหาร ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับ มงคล พรหมฐาน และธัชชัย จิตรนันท์ (2567) ที่ได้

ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนมากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะและนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน พบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพที่พึงประสงค์หรือสภาพที่มุ่งหวังในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างรอบด้านโดยมีเป้าหมายหลักคือคุณภาพของผู้เรียน ดังที่ วรณิ ไชยธีรานุรักษ์ (2560) ได้นำเสนอว่า ภาวะผู้นำการเรียนการสอน เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางการศึกษา พร้อมทั้งเป็นผู้นำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยอาศัยการทำงานร่วมกับครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ พิชญาดา เทศแก้ว และอำนาจ ชนะวงค์ (2567) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

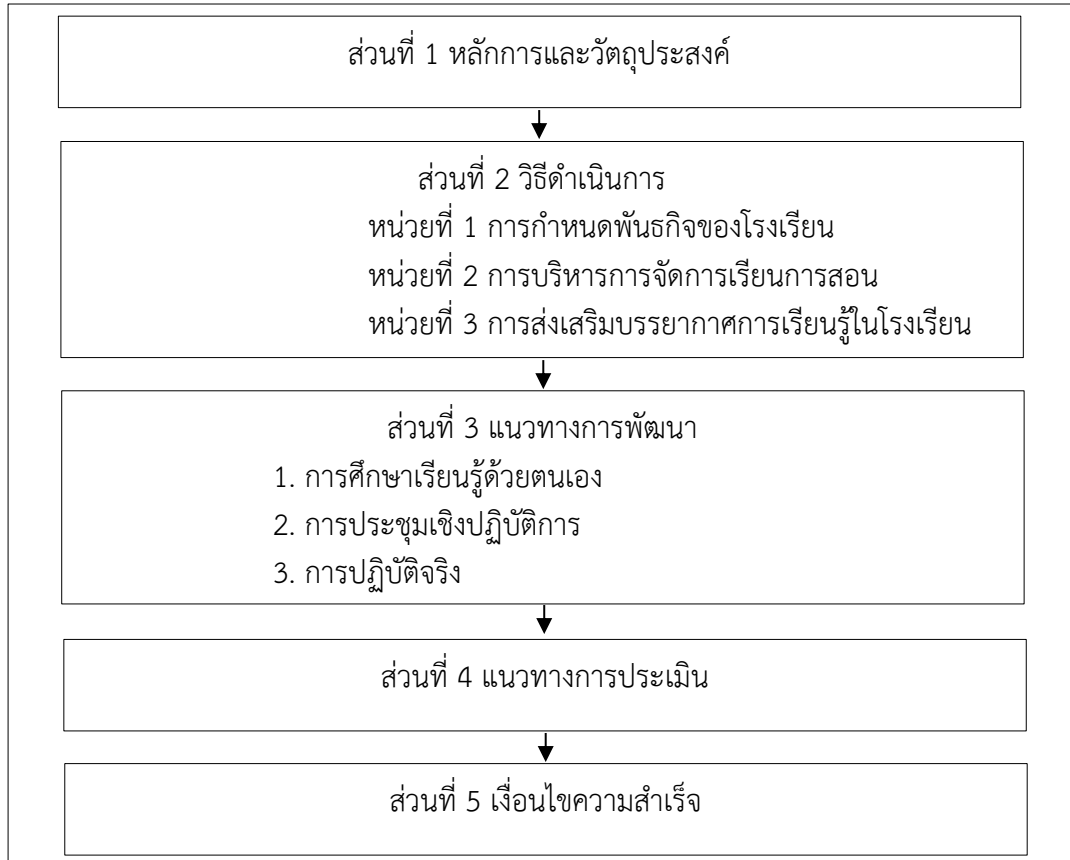
6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ด้านการกำหนดพันธกิจของโรงเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาพันธกิจ ค่าเฉลี่ยหรือข้อความที่แสดงถึงวัตถุประสงค์หลักขององค์กรหรือบริษัท โดยจะอธิบายว่าองค์กรทำอะไร มีเป้าหมายอย่างไร และทำไปเพื่ออะไร มีความสำคัญจำเป็นต่อการพัฒนา ดังที่ Lvancevich and Matteson (2002) ได้นำเสนอว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับ สายฟ้า หาสีสุข และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2568) ที่ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครู ลำดับที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

6.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 5 ส่วน 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ นำมาเป็นข้อมูลสำคัญในการยกย่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน สำหรับการตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผันต่อไป ดังที่ Hallinger and Murphy (1985) ได้เสนอว่า

ภาวะผู้นำการเรียนการสอนประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน สื่อสารเป้าหมายให้ครูและบุคลากรเข้าใจตรงกัน 2) การบริหารจัดการการเรียนการสอน เป็นการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน และ 3) การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ เป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจให้ครูและนักเรียน และสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ ศุภโชค เอี่ยมงาม, อนุชา กอนพ่วง, สติรพร เชาวน์ชัย และปรกรณ์ ประจัญบาน (2568) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญและมีฉันทามติว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียน การสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักการและ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 3 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 การกำหนดพันธกิจของ โรงเรียน หน่วยที่ 2 การบริหารการจัดการเรียนการสอน และหน่วยที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศการ เรียนรู้ในโรงเรียน ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 5 เงื่อนไข ความสำเร็จ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กระบวนการในการเป็นนวัตกรรม สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผันให้สอดคล้อง กับพลวัตต่อไป

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ ภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน พบว่า การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่ อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน ในส่วนของการกำหนด พันธกิจของโรงเรียน เป็นเป้าหมายสำคัญที่จะบ่งบอกถึงคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของ ผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน อย่างเป็นทางการมีการเสริมสร้างและกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดคุณภาพที่ยั่งยืน

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับปฏิบัติ

9.2.1 ผู้อำนวยการปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของ ผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน มีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และ เสริมสร้าง สนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

9.2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตาม โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนการสอนของ ผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน อย่างเต็มกำลังความสามารถ

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำ การเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน พบว่า การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและ พัฒนา เช่น

9.3.1 ควรวิจัยการพัฒนาแบบการภาวะผู้นำการเรียนการสอนในการกำหนดพันธกิจ ของผู้บริหารโรงเรียนยุคพลิกผัน

9.3.2 ควรวิจัยการพัฒนากลยุทธ์ภาวะผู้นำการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

10. บรรณานุกรม

- ฐิติมา วรรณศรี. (2564). **การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล**. พิษณุโลก : รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิชญาดา เทศแก้ว และอำนาจ ชนะวงศ์. (2567). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. **วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(1). 147-158.
- มงคล พรหมฐาน และธัชชัย จิตรนันท์. (2567). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. **วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(2). 203-214.
- วรรณิ ไชยธีรานุรักษ์. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่ศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธี.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันททัศน์ร่วมสมัยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธี.
- ศุภโชค เอี่ยมงาม, อนุชา กอนพ่วง, สติรพร เขาวนชัย และปกรณ์ ประจัญบาน. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 13(3). 1101–1113.
- สายฟ้า หาสีสุข และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2568). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 13(3). 940–954.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the Instructional Management Behavior of Principals. **The Elementary School Journal**. 86(2). 217-247.
- Ivancevich, J., & Matteson, M. (2002). **Organizational Behavior and Management**. USA. : McGraw-Hill Company, Inc.